

Ľudové drevoryty z Plazowa zo zbierok Etnografického múzea v Krakove

V Etnografickom múzeu v Krakove sa nachádza vzácna zbierka trinástich ľudových drevených matric, ktoré slúžia k odtlačovaniu drevorytov - obrazov. Medzi nimi sa našlo deväť dvojstranných matric a štyri jednostranné. Všetky pochádzajú z prvej polovice XIX. storočia z Plazowa (Podkarpacký kraj, juho-východná časť Poľska).

V tomto malom, v tých časoch mnohonárodnostnom mestečku obývaným Poliakmi, Ukrajincami a Židmi, od 30. rokov XIX.stor., otláčal Matej Kostricki s rodinou drevoryty, ktoré kupovali kresťanskí obyvatelia z okolitých dedín. Obrazy ikonograficky rôznorodé, boli často dopĺňané nápismi v poľskom jazyku alebo v cyrilike. Žiaľ, nepoznáme autorov zachovaných drevených matric. Analýza kompozícií a techniky rezu ukazuje na viacerých autorov.

Drevené matrice z Plazowa objavené na konci XIX. stor. znalcami umenia, veľmi zaujali etnografov, odborníkov dejín umenia a zberateľov. Umelecké aj historické hodnoty matric zapríčinili, že sa grafiky z nich otláčane stali na začiatku XX. stor. raritou pre zberateľov. Taktiež boli podnetom pre vznik širšieho záujmu o ľudové drevorytecto a materiálom pre prvé úvahy na tému ľudového umenia.

Spolu s odborníkmi, sa o objavené drevoryty zaujímali aj umelci. V období šírenia avangardných trendov v umení sa stala ľudová tvorba inšpiráciou a fascinovala mnohých umelcov. Pre významného poľského grafika - Wladysława Skoczylasa a jeho žiakov sa stali medzi inými aj ľudové drevoryty z Plazowa zdrojom nových tém, ako aj iného, realistického videnia sveta a plastického zobrazenia reality, v ktorom hral dôležitú úlohu rytmus, symetria a ornament.

Grafiky z Plazowa prezentované na výstave predstavujú tzv. zázračné obrazy spojené so známymi Mariánskymi svätyňami a aj všeobecne uctievaných svätých patrónov kresťanskej i pravoslávnej cirkvi. Unikátnu hodnotu ma „koltryna”, ktorá predstavuje kôš s kvetinami.

Drevené matrice z Plazowa a z nich vytvorené drevoryty sú súčasťou stálej výstavy v Etnografickom múzeu v Krakove aj na portali Wirtualne Muzeum Drzeworytów Ludowych. www.drzeworyty.eu; www.folkwoodcuts.eu

Kurátorky výstavy:

Beata Skoczeń-Marchewka

Justyna Masłowicz